

Цветанка Аврамова

ОНОМАСИОЛОГИЧЕН КАТАЛОГ НА СЕМАНТИЧНИТЕ ПРЕХОДИ В
СИНХРОНИЯ

ЧЕШКИ – БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

ТЕМАТИЧНА ГРУПА “СЪДОВЕ”

2.1. ‘съд като артефакт’ – метонимия: ‘съдържание на артефакта’

1.1. bečka – каца

2.1. ‘съдържанието на артефакта’ 2.1. +

1.2. kád’ – каца

2.1. ‘съдържанието на артефакта’ 2.1. +

2. čajník – чайник

2.1. ‘съдържанието на артефакта’ 2.1. +

3.1. číše – чаша (за вино)

2.1. ‘съдържание на артефакта’ 2.1. +

3.2. pohár – чаша (за вино)

2.1. – 2.1. ‘съдържание на артефакта’

4.1. číška – чашка

2.1. ‘съдържание на артефакта’ 2.1. +

4.2. pohárek – чашка

2.1. – 2.1. ‘съдържание на артефакта’

5.1. džbán – кана

2.1. ‘съдържание на артефакта’ 2.1. –

5.2. džbán – стомна

2.1. ‘съдържание на артефакта’ 2.1. –

6.1. džbáněk – канче

2.1. ‘съдържание на артефакта’ 2.1. +

6.2. džbáněk – стомничка

2.1. ‘съдържание на артефакта’ 2.1. –

7. flaška – шише

2.1. ‘съдържание на артефакта’ 2.1. +

8.1. hrnec – гърне

2.1. ‘съдържание на артефакта’ 2.1. +

8.2. hrnec – тенджера

2.1. ‘съдържание на артефакта’ 2.1. +

9.1. hrneček / hrníček – гърненце

2.1. ‘съдържанието на артефакта’ 2.1. +

9.2. hrneček / hrníček – тенджерка

2.1. 'съдържанието на артефакта' 2.1. +
9.3. hrneček / hrníček – чаша (за топли напитки)

2.1. 'съдържанието на артефакта' 2.1. +

9.4. hrneček / hrníček – канче

2.1. 'съдържанието на артефакта' 2.1. +

10.1. hrnek – гърне

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

10.2. hrnek – тенджера

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

10.3. hrnek – чаша (за топли напитки)

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

10.4. hrnek – канче

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

11.1. kalich – богослужерна чаша / потир

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. –

11.2. kalich – чаша (за вино)

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

12.1. kbel – кофа

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

12.2. kbel – ведро

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

13. koney – кана

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

13.2. konvice – кана

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

14. konvička – каничка

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

15.1. koryto – корито

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

15.2. žlab – корито

2.1. – 2.1. 'съдържание на артефакта'

16. kotel – котел

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

17. láhev – бутилка

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

18.1. mísa – паница

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

18.2. mísa – купа

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

19.1. miska – чинийка

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

19.2. miska – купичка

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

19.3. miska – паничка

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

20. pùllitr – халба

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

21.1. sklenice – (стъклена) чаша

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

21.2. sklenice – буркан

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

22.1. sklenka / sklínka – (стъклена) чаша

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

22.2. sklenička – (стъклена) чаша

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

23.1. sud – бъчва

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

23.2. sud – буре

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

24. talíř – чиния

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

25.1. vědro – ведро

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

25.2. vědro – кофа

2.1. 'съдържание на артефакта' 2.1. +

Чешки език: 28 семем.

Български език: 29 семем.

2.2. 'съд като артефакт' – метонимия: 'артефактът като мярка за вещество'

1.1. číše – чаша (за вино)

2.2. 'артефактът като мярка за вещество' 2.2. +

1.2. pohár – чаша (за вино)

2.2. 'артефактът като мярка за вещество' 2.2. +

2.1. číška – чашка

2.2. – 2.2. 'артефактът като мярка за вещество'

2.2. pohárek – чашка

2.2. – 2.2. 'артефактът като мярка за вещество'

3. díže / díž – ношви

2.2. 'артефактът като мярка за вещество' 2.2. +

4.1. džbán – кана

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’ 2.2. –

4.2. džbán – стомна

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’ 2.2. –

5.1. hrneček / hrníček – гърненце

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’ 2.2. –

5.2. hrneček / hrníček – тенджерка

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’ 2.2. –

5.3. hrneček / hrníček – чаша (за топли напитки)

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’ 2.2. +

5.4. hrneček / hrníček – канче

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’ 2.2. +

6.1. hrnek – чаша (за топли напитки)

2.2. – 2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’

6.2. hrnek – канче

2.2. – 2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’

7. kalich – чаша (за вино)

2.2. – 2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’

8.1. kbel – кофа

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’ 2.2. +

8.2. kbel – ведро

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’ 2.2. +

9. láhev – бутилка

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’ 2.2. +

10. lžíce – лъжица

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’ 2.2. +

11. lžička – лъжичка

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’ 2.2. +

12. püllitr – халба

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’ 2.2. –

13. sklenice – (стъклена) чаша

2.2. – 2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’

14.1. sklenka / sklínka – (стъклена) чаша

2.2. – 2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’

14.2. sklenička – (стъклена) чаша

2.2. – 2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’

15.1. sud – бъчва

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’ 2.2. +

15.2. sud – буре

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’ 2.2. +

16. talíř – чиния

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’ 2.2. +

17.1. vědro – ведро

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’ 2.2. +

17.2. vědro – кофа

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’ 2.2. +

Чешки език: 13 семемеи.

Български език: 12 семемеи.

2.3. ‘съд като артефакт’ – метонимия: ‘действие, обозначено по артефакта’

1.1 číše – чаша (за вино)

2.3. – 2.3. ‘пиене на спиртни напитки’

1.2. pohár – чаша (за вино)

2.3. ‘спортно състезание’ 2.3. ‘пиене на спиртни напитки’

2.1. čířka – чашка

2.3. – 2.3. ‘пиене на спиртни напитки’

обича чашката

2.2. pohárek – чашка

2.3. – 2.3. ‘пиене на спиртни напитки’

обича чашката

3. hrneček / hrníček – чаша (за топли напитки)

2.3. – 2.3. ‘пиене на спиртни напитки’

обича чашата

4. hrnek – чаша (за топли напитки)

2.3. – 2.3. ‘пиене на спиртни напитки’

обича чашата

5. kalich – чаша (за вино)

2.3. – 2.3. ‘пиене на спиртни напитки’

обича чашата

6. podnos – табла

2.3. – 2.3. ‘игра по подобие на използваната за нея кутия’

7. pùllitr – халба

2.3. – 2.3. ‘действие пиене на бира’

обръща халбите

8. sklenice – (стъклена) чаша

2.3. – 2.3. ‘пиене на спиртни напитки’

обича чашата

9.1. sklenka / sklínka – (стъклена) чашка

2.3. – 2.3. ‘пиене на спиртни напитки’

обича чашката

9.2. sklenička – (стъклена) чашка

2.3. – 2.3. ‘пиене на спиртни напитки’

обича чашката

10. tác – табла

2.3. – 2.3. ‘игра по подобие на използваната за нея кутия’

Чешки език: 1 семема.

Български език: 4 семеми.

2.3.1. ‘съд като артефакт’ – метонимия: ‘ситуация / част от ситуация, обозначена по съда’

1.1 číše – чаша (за вино)

2.3.1. – 2.3.1. ‘спиртно питие’

седнах на чаша

1.2 pohár – чаша (за вино)

2.3.1. – 2.3.1. ‘спиртно питие’

седнах на чаша

2.1. číška – чашка

2.3.1. – 2.3.1. ‘спиртно питие’

седнах на чашка

2.2. pohárek – чашка

2.3.1. – 2.3.1. ‘спиртно питие’

седнах на чашка

3. hrneček / hrníček – чаша (за топли напитки)

2.3.1. – 2.3.1. ‘спиртно питие’

седнах на чаша

4. hrnek – чаша (за топли напитки)

2.3.1. – 2.3.1. ‘спиртно питие’

седнах на чаша

5. kalich – чаша (за вино)

2.3.1. – 2.3.1. ‘спиртно питие’

седнах на чаша

6. sklenice – (стъклена) чаша

2.3.1. – 2.3.1. ‘спиртно питие’

седнах на чаша

7.1. sklenka / sklínka – (стъклена) чашка

2.3.1. – 2.3.1. ‘спиртно питие’

седнах на чашка

7.2. sklenička – (стъклена) чашка

2.3.1. – 2.3.1. ‘спиртно питие’

седнах на чашка

Чешки език: 0 семеди.

Български език: 2 семеди.

3. ‘съд като артефакт’ – номинативна метафора: ‘предмет / част на предмет, подобен / подобна по свойство (външно или функционално) на артефакта’

1.1 číše – чаша (за вино)

3. – 3.1. ‘артефакт, по форма подобен на чаша’

чаша на електрически стълб

3.2. ‘част от водоем, по функция подобна на чаша’

язовирна чаша

1.2 pohár – чаша (за вино)

3.1. ‘артефакт, по форма подобен на чаша’ 3.1. ‘артефакт, по форма подобен на чаша’
= ‘купа в спортно състезание’

чаша на електрически стълб

3.2. – 3.2. ‘част от водоем, по функция подобна на чаша’

язовирна чаша

2.1. číška – чашка

3.1. ‘част на естествен предмет, по форма подобен на чашка’ 3.1. +

чашка на цвете

3.2. – 3.2. ‘част от артефакт, по форма подобен на чашка’

чашка на сутиен

2.2. pohárek – чашка

3.1. ‘част от нервната система, по форма подобна на чашка’ 3.1. ‘част на естествен предмет, по форма подобен на чашка’

pohárky chuťové *чашка на цвете*

3.2. – 3.2. ‘част от артефакт, по форма подобен на чашка’

чашка на сутиен

3. flaška – шише

3. – 3.3. ‘предмет, подобен по форма на шише’

шише на лампа

4.1. hrnec – гърне

3.1. ‘артефакт, по форма подобен на гърне’ 3.1. +

kondenzační hrnec *втечнително, кондензаторно гърне*

3.2. ‘артефакт, по форма подобен на гърне’ 3.2. +

= ‘нощно гърне’ *нощно гърне*

poční hrnec

3.3. ‘артефакт, по форма подобен на гърне’ 3.3. +

= ‘ауспухово гърне’

hrnec výfukový

3.4. ‘артефакт, по форма подобен на гърне’ = ‘саксия’ 3.4. –

hrnec na květinu

3.5. ‘артефакт, по форма подобен на гърне’ 3.5. –

= ‘цилиндър за пресоване на олио’

hrnec lisovací

3.6. ‘естествен предмет, подобен по форма на гърне’ 3.6. –

= ‘дупка в руслото на река, причинена от движението на речните камъни’

obří hrnec

4.2. hrnec – тенджера

3.1. ‘артефакт, по форма подобен на гърне’ 3. –

kondenzační hrnec

3.2. ‘артефакт, по форма подобен на гърне’ = ‘нощно гърне’

noční hrnec

3.3. ‘артефакт, по форма подобен на гърне’ = ‘ауспухово гърне’

hrnec výfukový

3.4. ‘артефакт, по форма подобен на гърне’ = ‘саксия’

hrnec na květinu

3.5. ‘артефакт, по форма подобен на гърне’ = ‘цилиндър за пресоване на олио’

hrnec lisovací

3.6. ‘естествен предмет, подобен по форма на гърне’ = ‘дупка в руслото на река, причинена от движението на речните камъни’

obří hrnec

5. hrneček / hrníček – чаша (за топли напитки)

3. – 3.1. ‘артефакт, по форма подобен на чаша’

чаша на електрически стълб

3.2. ‘част от водоем, по функция подобна на чаша’

язовирна чаша

6.1. hrnek – гърне

3.1. ‘артефакт, по форма подобен на гърне’ 3.1. +

hrnek na květinu ***нощно гърне***

3.2. – 3.2. ‘ауспухово гърне’

3.3. – 3.3. ‘втечнително, кондензаторно гърне’

6.2. hrnek – тенджера

3. ‘артефакт, по форма подобен на тенджера’ 3. –

hrnek na květinu

6.3. hrnek – чаша (за топли напитки)

3.1. ‘артефакт, по форма подобен на чаша’ 3.1. ‘артефакт, по форма подобен на чаша’

чаша на електрически стълб

3.2. – 3.2. ‘част от водоем, по функция подобна на чаша’

язовирна чаша

6.4. hrnek – канче

3. ‘артефакт, по форма подобен на канче’ 3. –

hrnek na květinu

7.1. kalich – богослужебна чаша / потир

3.1. ‘естествен предмет, по форма подобен на чаша’ 3. –

= ‘чашка на цвят’

3.2. ‘част от орган, по форма подобен на чаша’

kalich pánvičky ledvinné

7.2. kalich – чаша (за вино)

3.1. ‘естествен предмет, по форма подобен на чаша’ = ‘чашка на цвят’ 3.1. ‘част от водоем, по функция подобна на чаша’

язовирна чаша

3.2. ‘част от орган, по форма подобен на чаша’ *kalich párnvičky ledvinné* 3.2. ‘артефакт, по форма подобен на чаша’

чаша на електрически стълб

8.1. kbel – кофа

3. ‘устройство за изпускане на вода от рибарник’ 3. –

8.2. kbel – ведро

3. ‘устройство за изпускане на вода от рибарник’ 3. –

9. konev – кана

3. ‘съд, подобен по форма и функция на кана’ 3. –

kropící konev

10.1. koryto – корито

3.1. ‘естествен предмет, по форма подобен на корито’ 3.1. +

= ‘вдлъбнатина в земята за река, по форма подобна на корито’ *речно корито*

3.2. ‘естествен предмет, по форма подобен на корито’ 3.2. –

= ‘долина в земята, по форма подобна на корито’

ledovcové koryto

10.2. žlab – корито

3.1. ‘естествен предмет, по форма подобен на корито’ 3.1. +

= ‘вдлъбнатина в земята за река, по форма подобна на корито’ *речно корито*

3.2. ‘естествен предмет, по форма подобен на корито’ 3.2. –

= ‘дълбока и тясна долина (клисура, дефиле)’

3.3. ‘естествен предмет, по форма подобен на корито’ 3.3. –

= ‘улей’

11. korytko – коритце

3.1. ‘естествен предмет, по форма подобен на коритце’ 3. –

= ‘малка вдлъбнатина в земята за река, по форма подобна на коритце’

3.2. ‘артефакт, по форма подобен на коритце’

= ‘водосточна тръба’

12. kotel – котел

3.1. ‘артефакт, по форма подобен на котел’ 3.1. +

parní kotel, lodní kotel, tepláreňský kotel, *парен котел*

destilační kotel, lokomotivní kotel

мн. *kotle*

3.2. ‘естествен предмет, по форма подобен на котел’ 3.2. –

ledovcový kotel, horský kotel

13. láhev – бутилка

3.1. ‘съд за газ, по форма подобен на бутилка’ 3.1. +

kyslíková láhev, acetylénová láhev *газова бутилка*

3.2. ‘стоманен цилиндър, по форма подобен на бутилка’ 3.2. –

ocelová láhev

3.3. ‘походен метален съд за вода, по форма подобен на бутилка’ 3.3. –

polní láhev

14. lžíce – лъжица

3. ‘артефакт, по функция подобен на лъжица’ 3. +

*lžíce bagru, obouvací lžíce, zednická lžíce, лъжица на багер, леярска лъжица
slévačská lžíce, lžíce rypadla*

15. lžička – лъжичка

3. – 3. ‘вдлъбнатина под гръдната кост на човек’

16.1. mísa – паница

3.1. ‘артефакт, по функция подобен на паница’ 3. –

záchodová mísa, mísa pro nemocné, krmná mísa

3.2. ‘медицински съд, по форма подобен на паница’

ranná mísa

3.3. ‘част от двигател, по форма подобен на паница’

záchytná mísa na olej (u motoru)

16.2. mísa – купа

3.1. ‘артефакт, по функция подобен на паница’ 3. ‘предмет, по форма подобен на купа, който се връчва на победител в спортно състезание’

záchodová mísa, mísa pro nemocné, krmná mísa спортна купа

3.2. ‘медицински съд, по форма подобен на паница’ 3.2. –

ranná mísa

3.3. ‘част от двигател, по форма подобен на паница’ 3.3. –

záchytná mísa na olej (u motoru)

17.1. miska – чинийка

3.1. ‘артефакт, по форма подобен на чинийка’ 3. –

мн. *misky vah*

3.2. ‘част от орган, по форма подобен на чинийка’

3.3. ‘засята площ, по форма подобна на чинийка’

17.2. miska – купичка

3.1. ‘артефакт, по форма подобен на чинийка’ 3. –

мн. *misky vah*

3.2. ‘част от орган, по форма подобен на чинийка’

3.3. ‘засята площ, по форма подобна на чинийка’

17.3. miska – паничка

3.1. ‘артефакт, по форма подобен на чинийка’ 3. –

мн. *misky vah*

3.2. ‘част от орган, по форма подобен на чинийка’

3.3. ‘засята площ, по форма подобна на чинийка’

18.1. nálevka – фуния

3.1. ‘дупка в земята, по форма подобна на фуния’ 3. –

= ‘яма от взрив’

3.2. ‘орган на главоноги във форма на фуния’

nálevka hlavonožců

3.3. (*по-рядко nálivka*) ‘стъклен съд във форма на фуния, с който се черпи течност от по-голям съд’

3.4. ‘оток в ставите на впрегатните животни’

3.5. ‘съд във винарството във форма на фуния’

18.2. truchtýř – фуния

3. ‘дупка в земята, по форма подобна на фуния’ 3. –
= ‘яма от взрив’

19. ránev – тиган

3.1. ‘артефакт, подобен по форма и функция на тиган’ 3. –

licí ranev, strusková ranev, sklářská ranev, ložisková ránev

3.2. ‘естествен предмет, по форма подобен на тиган’ = ‘котловина’

3.3. ‘място, в което има находище на полезни изкопаеми’

uhelná ránev

3.4. ‘анатомичен орган, подобен по форма на тиган’ = ‘таз’

20. ránvička – тиганче

3. ‘анатомичен орган, подобен по форма на тиганче’ 3. –

ránvička ledvinná, ledvinová

21. podnos – табла

3. – 3.1. ‘вид широка дървена кутия с пулове и зарове за игра’

3.2. ‘широка плоска част на врата, легло и др.’

22.1. sklenice – (стъклена) чаша

3. – 3.1. ‘артефакт, по форма подобен па чаша’

чаша на електрически стълб

3.2. ‘част от водоем, по функция подобна на чаша’

язовирна чаша

22.2. sklenice – буркан

3. – 3.1. ‘полицейска кола със синя лампа’

3.2. ‘лампа на автомобил със специален режим’

23.1. sklenka / sklínka – (стъклена) чашка

3. – 3.1. ‘част на естествен предмет, по форма подобен на чашка’

чашка на цвете

3.2. ‘част от артефакт, по форма подобен на чашка’

чашка на сутиен

23.2. sklenička – (стъклена) чашка

3. – 3.1. ‘част на естествен предмет, по форма подобен на чашка’

чашка на цвете

3.2. ‘част от артефакт, по форма подобен на чашка’

чашка на сутиен

24.1. tác – табла

3. ‘банкнота от хиляда крони’ 3.1. ‘вид широка дървена кутия с пулове
и зарове за игра’

3.2. ‘широка плоска част на врата, легло и др.’

24.2. tác - поднос

3. ‘банкнота от хиляда крони’ 3. –

25. talíř – чиния

3.1. ‘артефакт, по функция подобен на чиния’ 3.1. +

тоалетна чиния

- 3.2. 'част от щека, по форма подобна на чиния' 3.2. 'уред-предавател, по форма подобен на чиния'
lyžařské talíře
- 3.3. 'част от грамофон, по форма подобен на чиния' 3.3. –
gramofonový talíř
- 3.4. 'част от полилей, по форма подобен на чиния' 3.4. –
lustr s opálovým talířem
- 3.5. 'част от машина, по форма подобна на чиния' 3.5. –
ventilový talíř, elektrický talíř izolátoru
- 3.6. мн. talíře 'музикални инструменти, по форма подобни на чинии' = 'чинели' 3.6. –
- 3.7. 'небесно тяло, по форма подобно на чиния' 3.7. +
létající talíř **лещаща чиния**

26. vidlička – вилица

- 3.1. 'артефакт, по форма подобен на вилица' 3.1. +
odvíčkovací vidlička **вилица на електрокар**
- 3.2. 'позиция в шахмата, в която пешката заплашва едновременно две фигури на противника' 3.2. –

27.1. zátka – тапа

- 3.1. 'устройство, по функция и форма подобно на тапа' 3.1. +
mazací, vypouštěcí zátka, vodovodní, kanalizační zátka **тапа на радиатор**
- 3.2. 'епидермална тапа от ушна кал' 3.2. +
mazová zátka

27.2. zátka – запушалка

- 3.1. 'устройство, по функция и форма подобно на запушалка' 3. –
mazací, vypouštěcí zátka, vodovodní, kanalizační zátka
- 3.2. 'епидермална тапа от ушна кал' 3. –
mazová zátka

Чешки език: 56 семем.

Български език: 25 семем.

4. 'съд като артефакт' – образна метафора: 'човек / предмет, характеризирани по свойство, приписвано на артефакта'

1.1. bečka – каца

4. 'дебел човек' 4. +

1.2. kád' – каца

4. 'дебела жена' 4. 'дебел човек'

2. džbánek – канче

4. – 4. 'глава'

3.1. hrnec – гърне

4. – 4. 'съкровище'

3.2. hrnec – тенджера

4. – 4. 'голяма шапка'

4. hrneček / hrníček – канче

4. – 4. ‘глава’

5.1. hrnek – тенджера

4. – 4. ‘голяма шапка’

5.2. hrnek – канче

4. – 4. ‘глава’

6.1. kalich – богослужевна чаша / потир

4.1. ‘символ на хуситството’ 4. –

4.2. ‘символ на страданието’

kalich utrpení

4.3. ‘символ на болката’

kalich bolesti

4.4. ‘символ на бедността’

kalich bídý

4.5. ‘символ на удоволствието’

kalich rozkoše

4.6. ‘символ на щастието’

kalich štěstí

6.2. kalich – чаша (за вино)

4.1. ‘символ на хуситството’ 4. –

4.2. ‘символ на страданието’

kalich utrpení

4.3. ‘символ на болката’

kalich bolesti

4.4. ‘символ на бедността’

kalich bídý

4.5. ‘символ на удоволствието’

kalich rozkoše

4.6. ‘символ на щастието’

kalich štěstí

7. kbel – кофа

4. – 4. ‘глава’

8.1. koryto – корито

4. ‘високо обществено положение,
което дава възможност за придобиване
на материални облаги’

4. ‘стар плавателен съд’

*být u koryta, tlačit se, dostat se ke korytu,
politické koryto*

8.2. žlab – корито

4. ‘високо обществено положение,
което дава възможност за придобиване
на материални облаги’

4. ‘стар плавателен съд’

9. kotel – котел

4. воен. ‘обкръжение’ = ‘чувал’ 4. ‘предмет, по свойства подобен на котел’

котел на войната, котел от чувства

10.1. řešeto – решето

4. – 4. ‘предмет, който е надупчен’

стана на решето

10.2. řešeto – сито

4. – 4. ‘нещо, което създава преграда за преминаване’

премина през ситото на изпита

11.1. síto – сито

4. – 4. ‘нещо, което създава преграда за преминаване’

премина през ситото на изпита

11.2. síto – решето

4. – 4. ‘предмет, който е надупчен’

стана на решето

12.1. sud – бѣчва

4.1. ‘дебел човек’ 4.1. +

4.2. ‘огнище на напрежение’ 4.2. ‘човек, който пие много’

sud střelného prachu

12.2. sud – буре

4.1. ‘дебел човек’ 4.1. +

4.2. ‘огнище на напрежение’ 4.2. ‘огнище на напрежение’

sud střelného

буре барут

4.3. – 4.3. ‘човек, който пие много’

13. vědro – кофа

4. – 4. ‘глава’

14. zátka – тапа

4. – 4.1. ‘натрупване на коли, хора и др.’

4.2. ‘нисък човек’

Чешки език: 13 семемеи.

Български език: 16 семемеи.

Основна матрица:

1. ‘определен съд или определена домакинска принадлежност’.

2. метонимии:

2.1. ‘съдържанието на артефакта’.

2.2. ‘артефактът като мярка за вещество’.

2.3. ‘действие, обозначено по артефакта’.

2.3.1. ‘ситуация / част от нея, обозначена по артефакта’.

3. номинативна метафора: ‘предмет / част на предмет, подобен / подобна по свойство (външно или функционално) на артефакта’.

4. образна метафора: ‘човек / предмет, характеризирани по свойство, приписвано на артефакта’.

Вариране на типовете вторично назоваване за “съдове”:

Чешки език:

1./ 3. ‘съд като артефакт’ – номинативна метафора: ‘предмет / част на предмет, подобен / подобна по свойство (външно или функционално) на артефакта’: 56 семемеи.

2./ 2.1. ‘съд като артефакт’ – метонимия: ‘съдържание на артефакта’: 28 семемеи.

- 3./ 2.2. ‘съд като артефакт’ – метонимия: ‘артефактът като мярка за вещество’: 13 семечи.
- 4./ 4. ‘съд като артефакт’ – образна метафора: ‘човек / предмет, характеризирани по свойство, приписвано на артефакта’: 13 семечи.
- 5./ 2.3. ‘съд като артефакт’ – метонимия: ‘действие, обозначено по артефакта’: 1 семема.
- 6./ 2.3.1. ‘съд като артефакт’ – метонимия: ‘ситуация / част от ситуация, обозначена по съда’: 0 семечи.

Български език:

- 1./ 2.1. ‘съд като артефакт’ – метонимия: ‘съдържание на артефакта’: 29 семечи.
- 2./ 3. ‘съд като артефакт’ – номинативна метафора: ‘предмет / част на предмет, подобен / подобна по свойство (външно или функционално) на артефакта’: 25 семечи.
- 3./ 4. ‘съд като артефакт’ – образна метафора: ‘човек / предмет, характеризирани по свойство, приписвано на артефакта’: 16 семечи.
- 4./ 2.2. ‘съд като артефакт’ – метонимия: ‘артефактът като мярка за вещество’: 12 семечи.
- 5./ 2.3. ‘съд като артефакт’ – метонимия: ‘действие, обозначено по артефакта’: 4 семечи.
- 6./ 2.3.1. ‘съд като артефакт’ – метонимия: ‘ситуация / част от ситуация, обозначена по съда’: 2 семечи.

ОНОМАСИОЛОГИЧЕН КАТАЛОГ НА СЕМАНТИЧНИТЕ ПРЕХОДИ В СИНХРОНИЯ ЧЕШКИ – БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК

ТЕМАТИЧНА ГРУПА “ОРЪДИЯ”

2. ‘оръдие като артефакт’ – образна метафора: ‘човек / предмет, охарактеризиран по определено свойство, приписвано на артефакта’.

1.1. *bič* – бич

2. ‘явление, по функция подобно на бич’ 2 +
bič povinnosti, času, satiry Болестите са бич за човека.

1.2. *bič* – камшик

2. ‘явление, по функция подобно на бич’ 2 –
bič povinnosti, času, satiry

2.1. *bomba* – бомба

- 2.1. ‘внезапно, неочаквано събитие’ 2.1. +
 2.2. – 2.2. ‘човек / предмет с изключителни качества’
 2.3. – 2.3. ‘красива жена’

2.2. *puma* – бомба

2. – 2.1. ‘внезапно, неочаквано събитие’
 2.2. ‘човек / предмет с изключителни качества’
 2.3. ‘красива жена’

3. *hadr* – парцал

2. – 2.1. ‘безволев човек’

2.2. 'неморална жена'

4.1. hřebík – пирон

2. – 2. 'най-съществената част от нещо'
пирон в програмата

4.2. hřebík – гвоздей

2. – 2. 'най-съществената част от нещо'
гвоздей на програмата

5. jehla – игла

2. – 2. 'явление, по функция подобно на игла'
игла на иронията, болката

6. jehlička – игличка

2. 'явление, по функция подобно на игличка' 2. –
jehlička výsměchu, závisti

7.1. karabáč – камшик

2 – 2. 'явление, което предизвиква лош резултат'

7.2. knuta – камшик

2. 'явление, което предизвиква лош резултат' 2. +

8.1. kartáč – четка

2. – 2. 'действие, по функция подобно на артефакта' = 'комплимент'
стига четки, правя четки

7.2. štětka – четка

2. 'лека жена' 2. 'действие, по функция подобно на артефакта' = 'комплимент'
стига четки, правя четки

7.3. štětec – четка

2. – 2. 'действие, по функция подобно на артефакта' = 'комплимент'
стига четки, правя четки

8. klacek – тояга (дебела)

2.1. 'едър (млад) човек' 2. –

2.2. 'невъзпитан, груб човек'

9. klíč – ключ

2.1. 'предмет, който служи за разбирането на друг предмет или решаването на някакъв проблем' 2.1. +
(по-широк референтен обем) *ключ на тест, задача, ребус*

*šifrovací klíč, botanický klíč, telegrafní klíč,
filatelistický klíč, národnostní klíč, volební klíč, politický klíč*

2.2. 'средство за познание, за постигане на нещо' 2.2. +

klíč k povaze člověka *ключ към щастието, към успеха*

Gibraltar je klíč(em) k Středozevnímu moři.

10. kompas – компас

2. 'човек / предмет, определящ посока, разбирана като цел' 2 +

kompas na cestě k demokracii *компас в живота*

11. koště – метла

2. – 2.1. ‘неморална жена’
2.2. ‘явление, подобно по функции на метла’
синя метла

12.1. mříž / mříže – решетка

2. ‘явление, по функция подобно на артефакта’ 2. –
mříže předsudků

12.2. mříž / mříže – мрежа

2. ‘явление, по функция подобно на артефакта’ 2 +
mříže předsudků *мрежа от предразсъдъци*

12.3. mříž / mříže – ограда (метална)

2. ‘явление, по функция подобно на артефакта’ 2. –
mříže předsudků

13. nárazník – буфер

2. – 2. ‘предмет / човек, по функция подобен на буфер’
държава – буфер

14.1. nit – конец

2. ‘явление, по функция подобно на конец / нишка’ 2. –
nit rozhovoru, červená nit (děje)

14.2. nit – нишка

2. ‘явление, по функция подобно на конец / нишка’ 2 +
nit rozhovoru, červená nit (děje) *нишка на разговор, червена нишка,
нишка на мисълта*

15.1. nitka – конче

2. ‘явление, по функция подобно на конче / нишка’ 2. –
nitky spiknutí, červená nitka (děje)

15.2. nitka – нишка

2. ‘явление, по функция подобно на конче / нишка’ 2 +
nitky spiknutí, červená nitka (děje) *нишки на заговор, нишка на разговор,
червена нишка, нишка на мисълта*

16. nůžky – ножица

- 2.1. ‘несъответствие между две неща’ 2.1. +
senové nůžky *ножица между приходи и разходи*
2.2. ‘скок с последователно изхвърляне’ 2.2. +
на краката, подобно на отваряне и затваряне на ножица’
задна ножица

17.1. rapscép – броня

2. – 2. ‘явление, което има функция на броня’
Гордостта е броня срещу предразсъдъците

17.2 rapscép – броня

2. – 2. ‘явление, което има функция на броня’
Гордостта е броня срещу предразсъдъците

18. parátko – клечка (за зъби)

- 2.1. ‘много слаб човек’ 2.1. –

- 2.2. – 2.2. ‘слаб крайник на човек’
2.3. – 2.3. ‘човек, заемащ висок пост’

важна клечка

19. pohrabáč – маша

2. – 2. ‘човек, който е оръдие на чужди интереси’

маша в ръцете на някого

20. prkno – дъска

2. мн. ч. ‘театрална сцена, театър’ 2. ‘жена с малък бюст’

úspěch na divadelních prknech

21. pytel – чувал

2. ‘дреха във форма на чувал’ 2. ‘безформена дреха’

22.1. pytlík – чувалче

2. ‘глупав човек’ 2. –

22.2. pytlík – торбичка

2. ‘глупав човек’ 2. –

22.3. pytlík – пликче

2. ‘глупав човек’ 2. –

23. síť – мрежа

2. ‘явление, по функция подобно на мрежа’ 2 +

sít’ intrik

мрежа от предразсъдъци

24. seismograf – сеизмограф

2. – 2. ‘чувствителен човек’

25. sekera / sekyra – секира

2. – 2. ‘явление, по функция подобно на секира’

данъчна секира

26.1. sírka – клечка (кибритена)

2. – 2.1. ‘слаб крайник на човек’
2.2. ‘лице, което заема висок пост’

26.2. záranka – клечка (кибритена)

2. – 2.1. ‘слаб крайник на човек’
2.2. ‘лице, което заема висок пост’

27. šňůra – въже

2. – 2 ‘явление, което предизвиква лош резултат’

увисна на въжето, отърва въжето

28.1. šralek – пън

2. ‘глупав човек’ 2. +

28.2. šralek – дръвник

2. ‘глупав човек’ 2. +

28. terč – мишена

2. ‘човек / предмет, по функции подобен на мишена’ 2 +

Чешки език: 21 семеми.

Български език: 32 семеми.

3. номинативна метафора: ‘част на предмет / предмет, подобна / подобен по свойство / външно или функционално / на артефакта’.

1. stínítko / stínidlo – абажур

3.1. ‘част от фотоапарат, подобна по функционално свойство на абажур’ 3. –

stínítko, stínidlo objektivu

3.2. ‘част от филмова камера или прожектор, подобна по функция на абажур’

3.3. ‘част от телевизор, подобна по функция на абажур’

stínítko, stínidlo obrazovky

2.1. bič – бич

3. ‘оценка отличен’ 3. –

Měl na vysvědčení samé biče.

2.2. bič – камшик

3. ‘оценка отличен’ 3. –

Měl na vysvědčení samé biče.

3. bičík – камшиче

3. ‘част от тялото на животно, подобна по форма и функция на камшиче’ 3. +

4.1. bomba – бомба

3.1. ‘метален съд за газове, подобен по външно и функционално свойство на бомба’ 3.1. мн. ‘женски гърди’

kyslíková bomba

3.2. ‘устройство за лечебно лъчение с форма на бомба’ 3.2. –

kobaltová bomba

3.3. ‘сладолед във формата на бомба’ 3.3. –

3.4. ‘геологическа порода (от вулканичен произход), подобна по функция на бомба’ 3.4. –

3.5. ‘слаба оценка’ 3.5. –

dostat bombu

4.2. puma – бомба

3.1. геологическа порода (от вулканичен произход), подобна по функция на бомба’ 3.1. мн. ‘женски гърди’

sorečná puma

3.2. ‘слаба оценка’ 3.2. –

dostat pumu

5. hadr – парцал

3.1. обикн. мн. ‘дреха, подобна на парцал’ 3.1. +

3.2. ‘плат с лошо качество, подобен на парцал’ 3.1. +

3.3. – 3.3. мн. ‘снежинки, по форма подобни на парцали’

6. hřeben – гребен

3.1. ‘част от артефакт, по форма подобна на гребен’ 3.1. +

hřeben na drhnutí lnu, na česání borůvek

hřeben střechy

3.2. ‘част от главата на птица, по форма 3.2. +

подобна на гребен’

гребен на петел

kohoutí hřeben

3.3. ‘част от планина, по положение подобна на гребен’ 3.3. +

horský hřeben

гребен на планина

3.4. ‘част от морска вълна, по форма подобна на гребен’ 3.4. +

hřeben mořských vln

гребен на вълна

3.5. ‘част от въздушна вълна, по форма подобна на гребен’

hřebeny vysokého tlaku (vzduchu)

7. hřebínek – гребенче

3.1. ‘част от артефакт, по форма подобна на гребенче’ 3.1. –

3.2. ‘част от главата на птица, по форма подобна на гребенче’ 3.2. +

kohoutí hřebínek

петльово гребенче

3.3. ‘част от вълна, по форма подобна на гребенче’ 3.3. +

hřebínky zčeřených vln

гребенче на вълна

8.1. hůl – тояга

3. ‘артефакт, по форма подобен на тояга’ 3. –

lyžařská hůl, hokejová hůl, golfová hůl

biskupská hůl, maršálská hůl

8.2. hůl – бастун

3. ‘артефакт, по форма подобен на тояга’ 3. –

lyžařská hůl, hokejová hůl, golfová hůl

biskupská hůl, maršálská hůl

9. jehla – игла

3.1. ‘артефакт, по форма подобен на игла’ 3.1. +

gramofonová jehla, rycí jehla, грамофонна игла, игла за плетене,

chirurgická jehla, jehla injekční stříkačky, хирургическа игла,

magnetická jehla

инжекционна игла

3.2. –

3.2. ‘част от кристал, по форма подобен игла’

3.3. –

3.3. ‘част от растение, по фо